

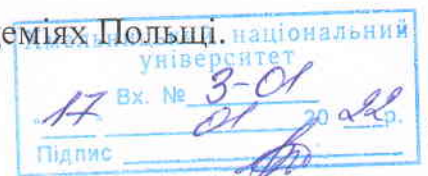
ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Черкасова Володимира Федоровича
на дисертацію Шелепницької-Говорун Наталії Михайлівни
«Формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в
закладах вищої освіти Польщі», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта.
01 – Освіта

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

На початку XXI ст. відбуваються суттєві зміни, пов'язані з демократизацією, модернізацією та інтеграцією системи вищої педагогічної і музично-педагогічної освіти країн – членів Європейського Союзу. Усвідомлення та розуміння специфіки еволюції освіти, культурно-історичних передумов, педагогічних концепцій, закономірностей і тенденцій допоможе майбутнім фахівцям у їхньому професійному самовизначенні, виборі найбільш ефективних засобів, форм і методів організації освітнього процесу з опанування цінностей європейської музичної культури. Із такої позиції дослідження процесу формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі, здійснене Наталією Михайлівною Шелепницькою-Говорун, є актуальним і своєчасним.

2. Наукова новизна отриманих результатів дослідження

Характеризуючи наукову новизну дослідження зазначимо, що вона відповідає логіці та змісту наукового пошуку, поставленій меті й спрямована на розв'язання визначених завдань. У дисертаційній роботі цілісно проаналізовано організаційно-педагогічні умови формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в Польщі, а також обґрунтовано формування вокальної культури майбутніх фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі й України. До того ж визначено підходи до формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва та досліджено зміст підготовки таких фахівців в університетах й академіях Польщі.

У контексті окресленого предмета дослідження автором здійснено періодизацію розвитку вокальної культури фахівців музичного мистецтва Польщі ХХ – початку ХХІ століття. Цінним вважаємо обґрунтування педагогічної моделі формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі та аналіз науково-методичного забезпечення з формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі.

Вартісним, на наш погляд, є те, що здобувачем уточнено зміст ключових понять, а саме: «музика», «музична культура», «вокальна культура», «музична освіта», «музичне мистецтво», «музично-педагогічна підготовка», сформульовано авторські дефініції названих понять.

У науковий обіг дисертації вміщено збірники законодавчих актів та урядові часописи Міністерства освіти Польщі за період з 1919 року до 2007 року та періодичні видання в галузі вищої освіти та музичного виховання, навчальні плани, програми, методичні матеріали вищих закладів освіти Польщі.

3. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що в пропонуваній праці розроблено та апробовано зміст спецкурсу «Формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі: організаційно-педагогічні засади» та впроваджено в освітній процес (студії академічного, джазового й естрадного співу «Золоті голоси») Національного університету біоресурсів і природокористування України, спрямований на вдосконалення системи підготовки фахівців музичного мистецтва в Україні, оновлення її змісту, форм і методів для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі вищої мистецької освіти.

Зауважимо, що матеріали дослідження можуть використовуватися студентами вищих навчальних закладів мистецького спрямування в процесі проходження навчальних і виробничих практик та фахових семінарів. До

того ж результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення розвитку теорії та практики підготовки фахівців музичного мистецтва в ЗВО різних рівнів акредитації України й Польщі, для укладання навчально-методичних посібників, а також стати цінним джерелом для подальшої модернізації системи музично-педагогічної освіти в Україні.

4. Повнота викладення матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено в 9 одноосібних наукових публікаціях, із них: 1 програма спецкурсу, 5 статей у наукових фахових журналах і збірниках наукових праць України, 1 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 2 – тези в збірниках матеріалів всеукраїнських науково-практичних конференцій.

У наукових публікаціях презентовано основні положення дисертаційного дослідження, які містять наукову новизну, практичне значення та подані до захисту. Доробки здобувача пройшли незалежну апробацію на всеукраїнських конференціях і науково-практичних семінарах.

5. Обґрунтованість наукових положень

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, що уможливило здійснення цілісного наукового аналізу формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі та обґрунтування можливості творчого використання прогресивних ідей польського досвіду у ЗВО України, у презентованій роботі здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що в процесі дослідження розв'язано низку завдань, зокрема, проаналізовано понятійний апарат дослідження; вивчено стан опрацювання проблеми формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в педагогічній науці та її джерельне забезпечення; здійснено періодизацію розвитку вокальної культури фахівців музичного мистецтва; схарактеризовано сучасні тенденції розвитку

формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в Польщі; з'ясовано організаційні засади й зміст, провідні форми, методи формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі; здійснено порівняльний аналіз формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі та України; обґрунтовано можливості використання польського досвіду в теорії і практиці ЗВО України.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського; Мукачевського державного університету; Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»; Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти; Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Позитивно оцінюючи представлене дослідження, зазначимо, що аналіз рукопису дисертаційної роботи Н. М. Шелепницької-Говорун засвідчив системність дослідження теоретичних і методичних засад формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі. Дослідження відповідає чинним вимогам до дисертацій, логіці та послідовності розкриття основних дослідницьких завдань. Назва роботи узгоджується з метою, відповідає змісту проведеного дослідження. Аналіз змісту дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що автор чітко визначила понятійний апарат (об'єкт та мету), що дозволило сформулювати завдання. Вищезазначене переконливо доводить високий науковий рівень Н. М. Шелепницької-Говорун.

З огляду на сказане, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Н. М. Шелепницької-Говорун як завершене педагогічне наукове дослідження, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне й практичне значення та засвідчує вміння автора прогнозувати актуальні проблеми теорії і методики формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

Сформульовані в дисертації загальні висновки відбивають належний рівень реалізації представлених у вступі мети й завдань роботи, а також указують на перспективність подальших наукових досліджень.

6. Структура та зміст дисертації, її завершеність відповідно до встановлених вимог щодо оформлення

Аналіз змісту дисертації та публікацій Н. М. Шелепницької-Говорун є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність результатів, викладених автором.

Дисертація має логічну структуру, охоплює основні складники проблеми та послідовно розкриває визначальні дослідницькі завдання. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, (332 найменування, із них 143 – іноземними мовами) та 20 додатків. Загальний обсяг дисертації – 303 сторінки, основний зміст – 196 сторінки. Ілюстрований матеріал подано в 4 таблицях та 5 рисунках.

Обґрунтування положень дисертаційного дослідження, представлених Наталією Михайлівною Шелепницькою-Говорун, є досить переконливим. Зауважимо, що в першому розділі здобувач обґрунтовує ключові поняття дослідження, а саме: «музика», «музична освіта», «музичне мистецтво», «музично-педагогічна підготовка», пропонує авторську дефініцію «вокальної культури» як «якісної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва в галузі вокального виконавства через накопичення спеціальних теоретичних знань, практичних умінь і навичок, опанування основ вокальної методики, освоєння вокальної техніки». До того ж у пропонованому дослідженні здійснено історіографічний аналіз становлення й розвитку вокальної школи, проаналізовано наукові праці зарубіжних та українських дослідників із питань вокального виховання та формування вокальної культури, презентовано діяльність закладів культури та мистецтв Республіки Польща, які готують фахівців музичного мистецтва.

Одержанню достовірних та обґрунтованих результатів сприяло те, що на основі суспільно-політичних та культурно-мистецьких чинників, динаміки розвитку вокальних шкіл, стану розробки теорії та практики вокального виховання та за допомогою діахронного методу, Наталією Михайлівною Шелепницькою-Говорун розроблено періодизацію розвитку вокальної культури фахівців музичного мистецтва та визначено притаманні особливості кожного періоду, починаючи від античності, епохи Середньовіччя, Відродження, Просвітництва. Зазначимо, що автор детально проаналізувала становлення національних традицій у формуванні вокальної культури кінця ХІХ – початку ХХ століття, особливості формування вокальних шкіл і вокальних традицій у ХХ ст., презентувала новації вокального виховання кінця ХХ – початку ХХІ століття. Цінним є аналіз становлення й розвитку вокальних шкіл у країнах Західної Європи в контексті соціокультурних і мистецьких детермінант, теоретичне узагальнення взаємозв'язку культурно-мистецьких та освітніх процесів у різних історичних формаціях.

Зауважимо, що наукову цінність має другий розділ дисертації, у якому Н. М. Шелепницька-Говорун презентує організаційну структуру, змістову наповненість та динаміку змін у діяльності мистецьких факультетів ЗВО Польщі кінця ХХ – початку ХХІ століття. До того ж у дисертації визначено методологічні підходи стосовно формування вокальної культури майбутніх фахівців музичної освіти, з-поміж яких: полікультурний, інтердисциплінарний, аксіологічний, педевтологічний, популяризаційний, особистісно орієнтований, діяльнісний, системний, герменевтичний, медіаосвітній, технологічний, феноменологічний.

На особливу увагу заслуговує порівняльний аналіз навчальних планів університетів та академій Польщі з формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва. На підставі вивчення навчальних програм напряму підготовки «Художня освіта в галузі музичного мистецтва» Зеленогурського університету та Музичної академії в Кракові проаналізовано зміст

навчальних дисциплін, які сприяють формуванню вокальної культури фахівців музичного мистецтва. У контексті предмета дослідження у пропонованій роботі охарактеризовано організаційно-методичні засади змісту, форм і методів, що забезпечують формування вокальної культури фахівця музичного мистецтва. Ґрунтовністю вирізняється диверсифікація науково-методичного забезпечення формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі. Не викликає заперечень вибір і визначення сутності методів, що сприяють формуванню вокальної культури фахівця музичного мистецтва.

Заслуговує позитивної оцінки запропонована здобувачем педагогічна модель формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва, що акумулює теоретичні та методичні засади вокальної педагогіки й уможливорює ґрунтовну підготовку фахівців музичного мистецтва, які гідно презентують кращі зразки світового музичного мистецтва, свідченням чого є перемоги на міжнародних вокальних конкурсах виконавців Польщі й України.

Чільне місце в змісті дисертаційного дослідження відводиться розділу, у якому здійснено порівняльний аналіз підготовки фахівців музичного мистецтва в університетах і музичних академіях Польщі та України. На основі аналізу навчальних планів та навчальних програм автор дисертації виокремлює спільні вимоги стосовно наповненості змісту освітнього процесу та визначає перспективи використання прогресивних ідей та досвіду підготовки фахівців музичного мистецтва в Польщі.

Зазначимо, що цінним є і те, що на основі узагальнення результатів дослідження у презентованій роботі обґрунтовано та запропоновано науково-методичні рекомендації для вдосконалення вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти України. Значущим вважаємо увагу автора на рекомендаціях для викладачів, здобувачів вищої освіти та працівників інституцій системи післядипломної педагогічної освіти стосовно формування вокальної культури майбутніх фахівців

музичного мистецтва. Чільне місце посідають пропозиції щодо укладання освітніх програм підготовки фахівців музичного мистецтва за встановленими рівнями.

Зміст викладено й оформлено відповідно до нормативних вимог. Заслуговують на позитивну оцінку укладені дисертантом додатки, які використовувалися в змісті дисертаційного дослідження.

Отже, дисертація Н. М. Шелепницької-Говорун вважається цілісним науковим дослідженням із дотриманням вимог МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Водночас, попри позитивну оцінку роботи висловимо певні зауваження, можливо, дещо інший погляд на окремі положення дисертації.

1. Загалом, схвально оцінюючи намагання здобувачки використати якнайбільше науково-методологічних підходів до формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва, зауважимо, що не всі вони рівноцінно застосовані в дослідженні та не всі їх важливі вимоги розкрито в змісті дисертації.

2. Пропоноване дисертаційне дослідження є історико-педагогічним, однак воно передбачає реалізацію практичного складника, тому доцільно було б більше уваги приділити цьому аспекту, зокрема розробити методичний посібник щодо формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва.

3. Уважаємо, що подані в педагогічній моделі формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва у ЗВО Польщі принципи навчання бажано було б розкрити більш детально, указавши, як саме реалізація кожного з них сприяє розвитку формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва.

4. Окремі положення висновків до розділів дисертації є дещо розширеними та не повною мірою узагальнюють й відбивають отримані автором результати дослідження.

5. У тексті дисертації трапляються окремі орфографічні помилки та стилістичні недоліки.

На підставі аналізу тексту дисертації можна засвідчити дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

8. Загальний висновок

Подані зауваження й побажання не впливають на загальну оцінку дисертаційної роботи Наталії Михайлівни Шелепницької-Говорун «Формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі». Автор виявила наукову ерудицію, досягла поставленої мети, чим зробила вагомий внесок у розширення й збагачення наукового знання стосовно формування вокальної культури фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти Польщі. Робота є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що ставляться до дисертацій, а її автор Наталія Михайлівна Шелепницька-Говорун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 – Професійна освіта. 01 – Освіта

Офіційний опонент: доктор педагогічних наук,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис Черкасова В. Ф. затверджує
Т.в.о. проректора з наукової роботи

Лілія КЛОЧЕК

